

Heera Miriga Biiyoleesa

WOOROTTAN MEDIKEERIIF MEDIKEEDII QABATANII EEDOO KUNNUNSII
OOGYOTTAN KEENAMUUTII YKN EDOO KUUNUUNSII ITII KEENAMUUF
TA'UU

Jirantonni hundinuu kan edoo tajaajila waldhaansa fayyaa yeroo dheraa kessa jirataniif, hamma isaan barbaachiseef tajaajila akka argataniif seerri biyyoolesaa fi naannoo miirga ni kenna. Miirgi kun seera biyyoleesatiifi kan kutaa MN jalatti kan jiru yoo ta'u, hojii'ra kan olu jiraattota edoo tajaajila kana keenufi sagantaa Mediki'edi ykn Medikeerin qabachu issanii kan mirkanaweethan.

Buufanni kamiyyuu¹, jiraataan kamiyyuu seensaa irratti mirgaa isaa dhiitamu ta'ee waan biraa akka tahu dirqirsiisuu hindanda'u.

Mirga Jiraataa

Jirrataan mirga achii jirachu isa himachuu, ofi issatii murteefachuufi, namota atchii jiran waojin hasahufi tajajilla achii kessa jirruf achin ala jiran argachuu kan mirgaa qabuu you ta'uu:

1. Buufanni kun jiraataa kamiyyuu, kabajaafi ulfinnan kantajajilu yoota'uu, edoon kun halli isaa haalaan mijaawaa kan ta'ee itii kunnunfamuu ykn sadarkaan jireenya isa foyyee qabuuti, jiraata tokoo tokoo issanitee beekuumssa keenufin barbarchiissadha. Buufanni kun mirgaa jiratoota eegufi beksiisuu qaba.
2. Buufannii kun namiyyuu fageenya walqixaa ta'ee tajaajila walqixa ta'eef, otoo haala waldhansatiin, haala jabenya woldhansaatiin, ykn bu'uura kafaltitin otoo hinqoodin tajajiluu qaba. Edoon kumilee heeraf qarqarssaa walfakatuu qabatee itii fuufinssan tajajilla jijjiira, bassinssa, tajajilla tohatinssa akaata herra saganttaa kutta biyyoolesatiin, kafaltiin essayuu hadhufu jiraatoota hundafuu tajajilla walfakatuu kenuu qabaa.

Miirgati Dhimma Bahuu

Jiirattan mirgaa jiraatoota edoo kannatif lamii biyyatiitii dhimm ni kenna kannatif nibaha.

1. Buufanii kun jiraataan kumillee dhiibbaa tokko malee, otoo hin jorfimanin, otoo hin dangeefamin, ykn adabbii tokko malee mirgaa isaatiif ykn isheetiif buufata kanatti dhimma bahuu qaba.

---

¹ Galmee kanna kessati, jeechii "Buufatta ykn Edo" kan ibsuu mana jireenya, tajajilii faya itii kenamuu, tajajilii dhunfaa jiru, Narsiin ogeyiin gameeyin kan raga qabban itii jiran ykn narsii raga qabban bakka jiiran jechuudha.

2. Jiraatan kun fedhii isatiin, dhibba tokko malee, wanta tokko otoo hinsodatiin mirga isaati buufata kanati yoo tajjajiillamu, buufaanii kun nama mirgaa issatif mormateef deggarsa barbachiisa ta'ee ni kenna.
3. Yeroo jiraatan tokkoo ofi dubachu akka hindandenyee mana murtiin kan beekkamuu ta'ee, mirga ittiigaffatumma Mana Seera naannoo kan dhoorgatamuu yoota, seeraf heraa kutatiif jiraatootaa kan kana fakkattani kan ufitti ammatuu ta'aa. Warri hadha fi abba waraa kan saalaan walfakaataan gaheelii isaanii kan seeran beekame, akuma woroota saalaan faalla ta'aanii seera walfuudhanii gaheelaa issanii qiixa aka kabajjatan.
  - A. The Bakka bu'ooni mirga jiraatota, mirgaa jiraatoota dabarfamee akka issanif kennamu nigafata.
  - B. Jirratonii mirga issanii qabatani warra mirga jirratotatif dabarsani kennu yo kandanda'aan ta'uu, han seerran Kutatiin dangeffamuti, mirga durran keenee deebisanii irra fudhaachuu danda'aa
4. Buuffanii kun murtii bakka bu'oota jiraatootatiin kename kan keessumeesuf aka murtii jiratota seeran kan kennameef, man murtitiin itii gaafatammuma qaba ykn mirga jiratan kennameef ta'aa.
5. Buufanii kun bakka bu'oonii jiraatota seeran ala jiraatota bakka bu'iinsi murtii seeran issanif keennameef malee akka hin rawwanee ykn dabarsanii akka hinkeniinee dhorgachuu danda'aa.
6. Buuffanii kun bakka bu'aa jirratotaa otoo ammanu, bakka bu'ooni murtii ykn tarkafii bu'aa jiraatoota kan tuquu yo hubatee, buufanii kan dhiimma yadessa kanna gabasuu qaba.
7. Yoo jiraata tokko bakka ufbu'ee uffiiif murteefachuu aka hin dandeenyee beekamee seeran Seera naannoo (State) kan murta'ee ta'ee, mirgii jirataa bakaa bu'aa jiraatootatii kennamee, bakka bu'aan kun wantta barbachiisaa ta'ee akka seera Kutta kana bakaa bu'oota hayyammuun, rawachuu dana'aa. Bakka bu'aan jiraatoota kan Mana murtiitiin mudamee, mirga jirataa hangaa eegsisuu akkata seeran dangayee.
  - A. Yeroo mirgii bakka bu'aa jiratotaa seera naannoo dangeefameeti, jiraataan miriga bakaa bu'aan ala jiruu murtii mataa isaa qabachuu danda'a.
  - B. Bakaa bu'ooni jiraatoota mirga jiraatootatif yoo socha'an fedhiif filmanii jirataa hubanoo kessa galu qaba.
  - C. Halaa qabatama qabuun, jiraatan carraa adeemsa tajaajila karorfachuu irratti hirmachuu qaba.

Tajaajila Karoorsuf hojii irra Olchuu

Jirrattan mirga odeeffannoo argachuu, waldhansa isaaf ykn isheef godhamuf irratti hirmachuu yoo hirmatuu wantoota armaan gadi ofkessatti amatetii:

1. Odeefannoo gutuu afaan inni ykn ishiin hubatuun haala fayyan issa gutuun kessa isaa ykn ishee kessa jiruu kan ofkessatti qabatee yo ta'uu dhimma fayya qofaan kan hindangeffamne ta'a.
2. Mirgi tajaajila buu'ressufi hojii irra olcjhoo tajajila abichaa kan murteefate kan ofkessatii qabate yoo ta'u garuu wantoota armaan gadiitiin kan hindangefame ta'a:
  - A. Mirgi karoora kana kessatti hirmaachu, kaniin kan dabalateedha. Mirgaa walgahii gafachuu, mirga tajaajila keennamufi jiruu irra debi'amee haala wirtuu tajaajila abichaatiin akka ta'uuf gafachuu of kessa qaba.
  - B. Mirga hirmanna wantaa ta'uu qabuu bu'uureesuufi bu'aa tajaajila argamuu jiru, akaakuu kam, hangam, yeroo kam fi hanga yommi tajaajila akka kennamufi, wontotaa biroo tajaajila kanna milkeesuu sababa ta'uu danda'u.
  - C. Mirga jijjirama tajaajila dursanii itti himamuu.
  - D. Mirga tajaajila ykn sagantaa tajaajila fudhachuu.
  - E. Mirga sagantaa tajaajila laalu, jijjirama tajaajila irratti mirga mallatteessu qabachuu.
3. Hojjatooni buufata tajaajila jiraatan mirga waldhansaa godhamuf irratti akka hirmatu itti himufi mirgaa jiraata deegaruu. Tarsimoon kaaroora kanqabachuu qabuu—
  - A. Buuffanni jiraataa ykn bakka bu'aa jiraataa wajjiin ykn lamaanu hirmachiisuu
  - B. Qarqaarsa jabeennaf waan isa barbachiisuu kan ammate ta'uu qaba.
  - C. Yoo karoora tajaajila wixinee fedhii jiraataatiifi aadaa jiraataa hubannoo kessa galchuu barbachiisa.
4. Mirga durssanii dhagessiisuu, halii tajajilii itii kennamu ykn ogesiitotaa tajajilla kenan beekuu.
5. Mirga dursee dhagahuu, ogeessa fayyatin ykn ogeesota hirmaatanin, balaafi bu'aa tajaajila kana karoorsuu, tajajilla kana ykn filannoo biroo ykn carra biroo fedhiin filachuu qabachuu.
6. Mirga gafachuu, diduu, ykn tajaajila waldhaansaa dhaabuu, qorannoo keessatii hirmachuu ykn hirmachuu diduu, tajaajila itti aanu maal akka ta'uu qabu bu'uureesuu.
7. Mirga abbichi dawa isa tohachuu; yoo koreen bulchiisa garaa ooguuma fayyattiin kan itii amanamee yoo ta'e.

8. Wanti keeyyata kana keessatti bareefame waldhaansa fayya kan asiitii kenamuufii hinqabnee ykn waldhaasaa ogeessa fayyatin akka hin kenamu dhorgamee ykn hin gorfamne argamsiisuu miti.

Filannoo Ogeessa fayyaan Ilaallamuu

Jiraattoonni ogeessa fayyaa isaan ilaalu filachudhaaf mirga.

1. Ogeessi fayyichaa dirqama raga ogummaa sana qabaachuu isaa ibsu qabaachuu, qaba
2. Ogeessi fayyaa jirattoottan filatame suni yoo tajaajila kennuuf heyyamamaa hin taanee ykn waan isarraa barbaachisu guutu yoo baate qaamni tajaajila kana kennisiisu ykn haala mijeessaan ogeessa biroo heyyamamaa fi ulaaagaalee barbaadaman guutuu barbaadee bakka buusuu.
3. To'ataan ykn haala mijeessan tajaajila kanaa wantoota armaan gadii fayydamtoota tajaajilaa kana hubachiisuu yoo qabu, maqaa ogeessicha, ogummaa isaa fi haala tajaajilamtoonni itti qunnamaniin.
4. Jiiraatan tajaajilichaa yoo ogeessi fayyaa fayyadamatoonni tajaajilichaa barbaadaan fedhii tajaajiluu hin qabanne ykn dirqama seera kana jalatti tarreefamana yoo hin guutne tajaajilamtoota beeksiisuun ykn immoo yoo isaan filaannoo biro qabataan wajjii mari'achuu nama biro bakka buusuu qaba. Tajaajilamtoonni sagantaa kana nama seera kana guutuu fi heyyamamaa ta,ee yoo eeran fudhatee mirkaneessuu.
5. Jirrattan itii fufinsan ogeessa tajaajila aka inii fedhutii ka kenuuf filachuu yo danda'uu, edoon kunlee filmatta namma kanna kabajuufii Qaaba.

Kabajjaafi Ulfina

Tajaajilamtoonni kabajjaan isaanii haala armaan gadiin eegamee tajaajila argachuu qabu:

1. To'annaa amalaaf ykn immoo haala gaarii biro uumuuf qaama nama tajaajilamaa irraa miidhaa geessuuf yaaluu ykn qoriicha adda addaa itti kennuun gonkumaa dhorkaadha ykn mirga tuqamuu dhabuu qabu.
2. Mirgaa meeshaalee dhunfaa isaanii kanneen mana keessatti itti fayyadaman kannen akka meeshalee manaa,uffataa fa'aa hanga iddoon gehee fi fayyaa namoota hin miineetti mirga fayyadamuu guutuu qabu.
3. Meeshaalee buufaticha keessaatti argaman ykn bakka tajaajilichi itti argamutti argamanitti mirga fayyadamuu qabu.garuu immoo waan fayyaa isaanii miidhuu kan quubsuma sana keessatti aragamu fayyadamuun hin eeyyamamu.

4. Itti fayyadamtoonni tajaajila kanaa mana keessaa jiraatan walii hiruu ykn mirga waliin jiraachuu qabu, yoo dhiirsaa fi niitii ta’anii fi lachuu tajaajila dhaaba Kanaan kennamu keessa jiraatan.
5. Kutaa ishee nama wajjiin jiraattu waliin mirga hiratee/hirattee jiraachuu yoo naannoo sanatti wanti akkasii ni godhama ta’ee fi isaan lamaanuu tajaajila kana keessaa jiraatan ni danda’u.
6. Mirga dursee osoo nama wajjiin jiraatu ykn kutaan keessaa jiraatan hin jijjiiramiin barreeffamaan beeksifamuu.
7. Mirga jijjiirraa kutaa ykn nama waliin jiraatanii diduu, yoo sababni jijjiirraa kanneen armaan gadii ta’e:
  - A. iddoo ogeessi fayyaa narsii gahaa fi muuxannoo qabu ilaallamuu qaban irraa gara iddoo ogeessii fayyaa narsii muuxannoo gahaa hin qabneetti yoo ta’ee ykn.
  - B. bakka ogeessi fayyaa jiru kamuu ilaaluu danda,urraa bakka ogeessaa fayyaa haala addaan nama ilaaluuti yoo ta’ee.
  - C. yoo iddoo ogeessota fayyaa ykn Narsoota qofaaf iddoo mijeessuuf godhame ta,ee.
8. Eddoo jijjirra diduun namoota tajaajila kana fudhatanii sagnataa gargaarsa yaalaa kan feederaalaa fi nannoo Medicare akkasumas sagantaa fayyaa kan naannoo Medicaid irratti dhiibbaa tokkollee hin fidu.

Hiree ofii Murteeffachuu

Itti fayyadamtoonni tajaajila kanaa mirga guutuu hiree ofii tajaajilichaan walqabatee murteeffachuu, akkasumas dhaabbatichille dirqama dhimma hiree murteeffannaa tajaajila fayyadamtootaa wal-qabatee jiruu kabajuu keessaati qabxiileen armaan gadii xiyyeefannoo keessa galuu qabu:

1. Fayyadamtoonni tajaajila kanaa wantoota hojjatanii fi tartiibaa itti dalagaan, sa,aa hirribaa fi (sochii qaamaa itti) godhan murteeffachuuf mirga qabu. Qaamoonni tajaajila fayyaa keennan fi dhaabbatichi haaluma wal-fakkaatuun haala fayyaa fi wantoota biro kan tajaajila fudhataa fayyadaan kennuu itti fuufa.
2. Fayyadamaan tajaajila kanaa bifa isaa fayyaduun waa,ee jireenya isaa fi ishee irratti murtee barbaachisaa ta’ee kamuu fudhachuu danda’u.
3. Fayyadamtoonni tajaajila kanaa walitti dhufeenya hawaasumaa namoota tajaajila kana fudhatanii fi achii alaa bifa kamiinuu qabaachuu danda’u.

4. Fayyadamtoonni tajaajila kanaa bakka jireenya isaanii namoota dhufanii isaan daawwataan ykn keessummaa kamuu haala fi yeroo kamiinuu keessaaatti bifa mirga jirattoota biro hin dhiibneen simachuu danda’u.
  - A. Dhaabbatichi tajaajiloota armaan gadii saffisaan fayyadamtoota dhiheessuu qaba—
    - a. Bakka bu’aa barreessaa waliigalaa qaama gargaarsa taajaajila fi naannoo (Walitti kennaan Medicare fi kan naannoon kennu Medicaid dhiheessuu qaba (CMS)),
    - b. Bakka bu’aa qaama bulchiinsaa naannoo irraa,
    - c. Bakka bu’aa waajjiraa yeroo dheeraa immimmaan eegduu dhimma fayyaa Ombudsman,
    - d. Ogeessa fayyaa dhunfaatti fayyadamaa tajaajilaa kanaaf dhiheessuu,
    - e. Bakka bu’aa qaamota mirga fayyadamtoota kabajsiisan fi gorsaa kennan kan seera mootumaa naannoon tumame kan misooma qaama midhamtoota ilaalatuu fi biilii mirga bara 2000 eerame,
    - f. Bakka bu’aa dhaabbata namoota dhibee sammuu qabaniif gorsa kennuu fi ittisa seeraa ta; qaba
    - g. Bakka bu’aa jirattoota ykn fayyadamtoota tajaajilichaa.
  - B. Buufatichi namoota tajaajila kana addaan kutaniif ykn yeroo kamuu fudhachuu hin barbanneef haala itti dhiisan irratti haala mijeessuufil qaba;
  - C. Buufatichi hatatamaan jirattotaaf karaa nammoonni fedha isaaaniitiin dhufanii isaan daawwatanii haala fayyaa jirattoota irratti miidhaa hin geessineen haala mmijeessu qabu. Jirattoonni yeroo fedhanitti mirga namoota isaan daawwachuuf dhufanii akka hin dhufen gochuu danda’u;
  - D. Buufatichi hiree jirattoota namoota ykn dhaabbata tajaajila fayyaa, gorsa seeraa fi hawaasummaa keennanii haala mijeessuu qaba. Jirattoonni hiree kannatti yeroo barbaadanii fayyadamuu dhiisuu danda’u;
  - E. Buufatichi immamataa fi haala raawwii wantoota jirattootaaf heyyamamanii fi faayidaa ykn fayyaa jirattootaf jecha dhorkaman yoo dhoorkaawwan godhamaan kutaa seera kanaa wajjiin yoo walsimatee deemaa ta’ee dhoorkaan dhaabbatichi baasuu haal. Dureewwaan armaan gadii guutuu qaba:
    - a. Odeeffannoon barbaachiisaan jirattootaaf ykn bakkaa bu’aa isaaniif, ykn immo qaama beeksifamuu qabuu kamuufu bifa ifaa ta,een, maaf akka mirgi qaama ykn namoota jirattoonni heyyamma isaanii kennan maaf akka dhoorkaman, namoonni dhoorkaman namoota akkamii akka ta,an ibsamuufii qaba.

- b. jirattoota mirga kana qaban irratti hunda'uun, heyyama isaanii xiyyeeffannoo keessa galchuun namoota isaan ilaaluuf dhufan kanneen akka dhiirsaa ykn niitii,dhiirsaa fi niitii saala tokkoo,ykn hirriyoota jalalaa dhiirsaa fi niitii hin taanee garuu kan wajji jirataan, saala wal-fakkataalee dabalatee,miseensa maatii kan biroo, hirriyoota, miri isaanii yeroo barbaadan heyyama seera kanaaf kennaan dhiisanii bahuu akka danda,aan bifa eggameen.
  - c. Dhoorkaan daawwatamuu, saala amantaa, bifa, qaama,saba, qaama miidhamummaa,haala wal-fudhaa wal-fudhaa saala wal-fakkii irrattii hundaayee hin ta'u.
  - d. Hireen daawwatootaa jirattootaa bifaa wal-fakkatuun osoo logiin hin godhamaiin ta'uu qaba.
5. Jiraattoonni buufata kana keessaatti koree jirattootaa uumuuf mirga qabu.
- A. Buufatichi jiraattoota ykn garee maatii isaanii, waan barbaachisaa hundaa gochuun iddoo dhuunfaatti, haala isaan mirkanneessaniin yeroo wal-gahiin itti godhamuu deemuu yeroodhaan beeksiisuu qaba.
  - B. Hojjattoonni, namoonni keessumummaa isaan bira dhufan akkasumas daawwattoonni walgahii kana affeerraa jirattootaan malee seenuu hin dnada'aan.
  - C. Buufatichi bakka mana hojii sanaa nama waltajjii irratti hirmaatu kan jirattootaan mirkaa'ee dhiheessa. Gaheen isaas waltajjiichaaf haala mijeessuu fi gaafii barreeffamaan garee irraa ka'u deebisa.
  - D. Buufatichi koomii fi yaada jiraattoota ykn bakka bu'aoota isaanii irraa maddu kan haala jiruu buufatichaa keessaa fi haala kunuunsa isaanii irratti xiyyeeffannoo itti kennuun yeroo osoo hin fudhatiin deebii kennuu qaba.
    - a. Buufatichi deebii isaanii bifa ifa ta, ee fi sababa isaa wajjiin kennuu qabu.
    - b. Kana jechuun garuu buufatichi gaafii gaaftame hunda akkuma jiraattoonni jedhanii fi hubattanitti hubataa miti. Deebiiniis bifuma dhaabbatichaan hubatamee fi danda, amuun deebi'a.
6. Jiraataan garee maatii keessatti hirmaachuuf mirga qabu.
7. Jiraataan mirga matii qabaachuu, bakka bu,aa jiraataa qabaachuu kan dhaabbatichi keessatti wal-barateen, bakka bu'aa jiraataa biroo irraa qabaachuu danda'a.
8. Jiraataan dhimmootaa Amantaa gaggeefachuu, jiraanyaa hawaasummaa uummachuu, garee hawaasummaa keessaatti hirmaachuu hanga mirga namoota biroo hin tuqneetti mirga guutuu qaba.

9. Jiraataan tajaajila kamuu buufatichaa kennuu diduu mirga qaba, akkasumas buufatichiis mirga tajaajila jiraataa irraa aragachuu hin qabu. Jiraataan tajaajila buufatichaaf kennuu yoo filate ykn barbaade, yoo—
- Yoo buufatichi fedhii tajaajila dhaabbatichaaf karoora kunuunsaa irratti gochuu galmees isaa irratti guutamee jiraate;
  - karoorichi haala hojiin itti hojjatamuu, kafaltiin moo bilisaan ta'uu isaa yoo ka'amee jiraate;
  - Yoo kafaltiin hojiichaa aveereejii irratti ykn achii ol ta'e; qaba
  - Yoo jiraataan bifa karoorra taa'een hojjachuuf heyyamamaa ta'ee.
10. Jiraataan dhimmaa galii fi baasii isaa to'achuuf mirga qaba. mirgi kun hangam akka buufatichi galii dhuunfaa isarra isa/ishee kafalchiisullee dabalateeti.
- Buufatichi galii dhuunfaa isaanii akka buufaticha bira kaawwatan gaafachuu ykn gochuu hin danda'u. Jiraattoonni galii dhuunfaa isaanii yoo akka dhaabbaticha bira kaawwachuuf heyyamamaa ta, anii barreeffamaan dhiheeffatan, buufatichi akka qaama amanamaa tokkoo ta, ee maallaqa qabuufii, sirnaan eeguufi, bulchuu fi akkawontiin isaanii bifa seera kanaa kutaa.
  - Mallaqaa kuufachuu.
    - Buufatichi mallaqaa jirattootaa doolaara kumaa tokkoo olii (\$1000) akkawontii ykn bakka maallaqa itti kaawwatan kan dhalaa qabu kan akkawontii hojii dhaabbatichaan adda ta'ee fi dhaalli isarra argamu hundi jiraataa mallaqa sana kaawwateef kuuffaa maallaqaa akkawontii isaa irratti galmaa,uu qaba,(jiraataan kamuu kuuffaa maallaqaan isaa adda addaan ta'uu qaba. Buufatichi maallaqa doolara 100\$ hin darbinee kuuffaa maallaqaai dhalaan alaa ta'ee ykn kuuffaa maallaqaa dhalaa ykn mallaqaa harkaa keessaa ka,uu danda'a.
    - Jiraattoonni baasiin kunnunsaa isaanii karoora yaalii naannootiin Medicaid: Kafalamu buufatichi maallaqa jirattoota kanaa kan dhunfaa \$50 ol ta'ee kuusaa mallaqaa dhala qabu keessaatti kan mallaqaa buufatichi hojii isaaf sochoosu addaa ta'ee fi dhalli liqiirraa argamu itti dabalamuuf keessaa taa,uu qaba. kuuffaan maallaqaa gahee isaanii dhalarraa dhufu kan jirattootaa hundaatuu adda addaan taa,uu qaba. Buufatichi maallaqa \$50 hin darbiine kuuffaa maallaqaa kan dhalaa hin qabne ykn kan dhala qabu ykn bifa maallaqa harkarra taa'uun kaa,uu danda'a.
  - Kuuffaa maallaqaa fi galmeewwaan. Buufatichi sirna kuuffaa maallaqaa adda ta'ee fi kuffaa jiraataa hundaatuu bifa adda baheen itti kaawwamu mijeessuu qaba. Seeraa heerregni kuuffaa maallaqaa itti to'atamuu irratti hundaayuun buufatichi maallaqa jirattootaa bifa amanamummaa fi itti gafaatamumaan kuusa jedhamee amanama.

- a. Sirni buufatichi maallaqa itti qabu bifa maallaqni jirataan kuuffatu, maallaqaa jirataa biroon ykn kan dhaabbatichaa waliin walitti hin makamneen ta'uu mirkaneessu qaba.
  - b. Galmeen kuuffaa maallaqaa nama dhunfaa, bifuma jiraataan gaafatu irratti hundaa;ee ji,a sadi sadiin qophaa'uu qaba.
- D. Beeksiisni galii fi baasii. buufatichi jiraataa itti fayyadama karoora fayyaa naannoo Medicaid faayidaan isaa jaroora kanarra dhufu itti beeksifamuu—
- a. Yoo maallaqni kuuffaa keessaa jiru Heera Miriga Biiyoleesatiif kan Kutaa Dimishashaan \$200 gadi ta'ee gargaarsa waabii dabalataa SSI kan nama tokoo.
  - b. Yoo hammi maallaqaa kuffaa keessaa fi qabeenyi dhunfaa jirataan qabu walitti hamma qabeenya gargaarsa waabii dabalataa SSI darbee jirataan fayyadama karoora fayyaa naannoo Medicaid fi gargaarsa waabii dabalataa SSI ala ta,a ykn irraa dhaabbata.
- E. Jiraataan haala itti buufaticha irraa yeroo, ari, amu ykn baafamu ykn yoo du,e:jiraataan yoo ari,amu, yoo buufaticha keessaa gaggeefamu ykn yoo du,e mallaqa kuffaa isaa keessaa qabuun gaggeefama. Buufatichi guyyaa 30 keessaatti kuffaa mallaqaa isaa hunda qaulquleessee gaggeessa, ykn yammuu du'aaan ta'ee yoo dhaammatee du'ee akkataa seera mootummaa naannoon wanti hindu qabeenya isaa kuffaa keessaa dabalatee kan raawwatu ta'a.
- F. Waabii maallaqaa mirkaana'ee: buufatichi boondii bakka bu'ummadhaan bituu ykn immoo waabii qaama karoora fayyaa lachuu CMS to,atuun mirkanaa,uu kan kuuffaan maallaqaa jiraataa sirnaan kuuffamuu argarsiisu jiraachuu qaba.

Tajaajila kafaltii Medikeeri ykn Medikidii of kessatti qabatuu

Buffanni ykn eedoon kafaltii tajaajilatiif kan Medikeerii ykn Medikidii kafalamuu maluf qabeenya jiraataa kaafalchiisuu hindanda'uu (yoo gahee namichii kun kafalu yoo ta'e malee). Buufanii kun tajaajilla adda jiratan gafateef ykn kafaltii worronii kuwan kaffalanif birra darbee kaffalchiissu mala. (kuni wantootaa buufatta kannan dhoorgameefi wontoota Medikidii kaffalamuu hinillaluu)

1. Yeroo Medikeerii ykn Medikidii qabuu ka isaan bira tureef, buufanii kun wontoota armaan gaditti jiruuf kafalchisuu hinqabu:
  - A. Tajaajila narsitiif.
  - B. Tajaajila nyaataf nyaata dabalchisuu.
  - C. Tajaajila Sagantaa adda addaatif.

- D. Tajaajila mana hirbaatif/sireef.
- E. Wantoota tajaajila qulqulinna dhuunfaatif ta'uufi fedhii jiratta kan guuttan wantotta arman gadiiti of keessa qabban gaaru, kana qoofan kan hindangoofnee ta'aa:
- wontootaa riifeenssa mataa ittiin qulquleefatan, filla, burushha
  - saamuunna qaamma, saamuunna adda kan infekshiinii itiiisuufii ykn woldhanssa rakiinna coorra furrufii itii fayyadamman
  - haduuf samuunna hadu
  - brusha ilkanii, saamuunna ilkanii, ham'phee ilkan uuma hin ta'iin, jirbii ilkan jiduu qulquuleessaniin
  - qiiibatii qamma
  - wann harkan haqattanii, wanta jirbiira hojjattamu madda ittiin haqaamu, foxxa jirbii,
  - wanta booba jalldibattan urgeefattan
  - tajjajiilla wantootaa yeroo dheeraf itii hin faayyadamnee, wan harkkan haqaattan (tishuu) fi tajjajiilla walfaakataan
  - fooxa, fooxa ittiin haqattan, wantaa harkatii kawwattan (quubiin qaabu)
  - qorssa ajjaja doktarra malee bittaachuu danda'aamu
  - tajjajiilla rifensatiif qeenssa
  - gargarssa qamma qulquuleessu
  - wayya dhunfa qulquuleessu
- F. Tajjajiilla fayyadhan walitii hidhatee.
- G. Tajjajiilla umrii garra dhuumaa edoo iti godhamuuf jirrattan kan fillattamee, Meecikeerriin kan kafalmmu ykn saggantaa Meedikeedin kuttan kan kaffalmauu.
2. Wantoota fii tajaajjiilla qabeenya jiratta irra kaffalamuu qabban. Woolummagllan wantoota ykn tajjajiilla akka fakenyatiiti edoon kun kuufatta jirattara kafalchiisuu dandaan, yo sagganttan woldhanssa kan hin kaaffalee tatee, buffanii kun jiratta kan beeksisee yo ya'eefi kaffaltiin kun Medikeerriin ykn Medikeediin kan hin kafalmnee tatee:
- Tellephoona, Mobaa'ili kan of kessatii amatuu ta'a.
  - Teevivsonna/radiiyoo, kompiitarraa dhunfa ykn wan walfakatanii dhuunfan kan itii fayyadaman.
  - Wontootaa uffgammachiisuuf itii fayyaddaman, kan akka sijjarra, yadda eebjuufi dhuunfatiif argamsiisuuf wan ta'aa.
  - Wontoota offin feessaniifi wontootaa Medikeedii ykn Medikeerriin hin kaffalee.
  - Uffatta dhuunfa.
  - Wontoota dhunffa dubiifammu.
  - Kennan jarrattaf jechoo biittamu.

- Abbaboofi Magartuu adda ada.
- Hirmanna sagantan adda kan ta'ee qoophii gamtafi bashannanna.
- Tajjajiilla adda kan sagantichii hin kaafalee kan akka narsii ykn tajjajiiltuu dhunfa.
- Golla dhunfa kan dhiimma woldhanssa fayyatiif hinta'iin (fkn infectionif dhiibee dardarboo).
- Nyataa ada ykn addaa ta'ee kan hojjattamuu yo gaffatamneef buuffanii kun kan jirratootaa kan hin dhihessinee you ta'aa.

Buuffanii kun nyatta adda ta'eef kan hinkaffalchiifnee, wan ufkessatii ammatuu, nyatta dabaallata kan woldhanssa fayyatiin ajjajjaamman, oogeessa fayyatiin kan ajjajjamaanee yo ta'ee, gargartuu ogeessa fayyatiin, narsii akka doktarratiti wa hedu dalguu dandeetuunfi, narsii oguuma adda qaabaniif kan qajelfamee yo ta'ee.

Yo nyatta qoophessan, buuffanii kun feedhii jiratta xiiyeefanna keessa galchuudhan, wolumagallatii aadaafi ammantii jiratta hundda kabajuun barbarchiissan bekuu

3. Wantaa tookoof tajjajiilla tookoo gaffachuu.
  - A. Edoon kun wontoo saggantta issatiin hinkafalamanee kan kaffalchiisuu yo ta'uu ykn tajjajiilla ykn wntotaa jirrattan akka argatuu kn gafatee yo ta'ee.
  - B. Eedoon kun wontoota ykn tajja jirattan gafatee argamsiisuuf ykn itii fuufiissan argamsiisuuf dirqamma hin qabuu.
  - C. Buuffanii ykn eedoon kun, wontoota ykn tajjajiilla jirattan aka argatuu gaffatee kenamuuf hundiinuu aka kaffalchiisuu qaamman ta'ee bareeffamman jirattaf ibsuu qaba.

Odeefannoofi wal-qunnamittii

1. Jiraattoniwaayee mirga isaanii beekuufi mirga qabani; akkasumaas seerafi heera ittiin bulmaataanifi ittigaafatummaa bakka jireenyaa beekuu qabani.
2. Jiraattoni waayee dhimma kuusaa fayyaa isaanii argachoo iftoominnaa mirga qabani.
  - A. Eddoon mana jireenyaa waayee dhimma kuusaa mana yaala jiraattotaa bifaa leenji'onni barbaadaniin dhiyeesu qaba; gafii isanii afaniin ykn barreefamaan akka isaani barbaadanitti dhiyeesuu ni daand'ani. Kuusan waayee mana yaala jiraaattota fedhii isaani irratti hundawee elektroonikis yoo qop haayee; ykn worqaa irratti garagalchii waligaltee judduu jiraattootafi eddoo mana jireenyaa jiruu; saanbattan lamaan osoo hindabalnee sa'a 24 keessatti argachoo qabani.
  - B. Kuusaa jiraattota guutuun ta'e cinaan akkatta isaan barbaadannitti (eleektronikis yoo qophaayee jiraate eleektronikis akka argatuu) iyyanno isannii guyyaa lamaan duratti

galfachoo qabani. Qaamni mana jireenyaa gatii jiddugaleessa kafalchiisuuni garagalchii isaani argachoo nidaanda'aan. Gattiin kafalamuu kuun:

- Gattii hunnaa waayee abbaa dhimmaa raga gaafteef, elektronik ykn warqaan yoo ta'ellee;
  - Gattii hunna waraqa ragaa qopheessuufi ykn elktronikiiniisiin qophaa'uuf (akkattaa gaafatameetti), qaba
  - Ykn gattii hunnaa poostaa yoo poostaan gafatamee.
3. Keeyyata (2) fi (11) allattii odeefannooni kutaa kana irra jiruu hunduu jiraattota akkattaa salphaan argachoo ykn afaan isaanii galuuttiini qophayuu qabaa. Guduunfaa keeyyatta irratti hiikamee dhibamtootaaf seeraa fi gattii isaattiin dhiyaachoo qabaa. Gullaliin hika keeyatta kannaa (2) keessa jiruu jirattan aka argatuu aka seera fudhatamma qabuun mijessuufi ykn gafii jirta deebissu barbaachissadha.
4. Jiraattoni beekisaa afaanitiin ykn bareefamaan akasuumas bireeliin (Braille) qaba (bareefama waraa ejja hinqabineef) akaattta afaan isaan hubataaniin aragchoo mirga qabani. Maal of-keessaa qaba maal, jechoo:
- A. Ibsa akkattaa malaqa dhuunfa isaniin ittii eegatuu.
- B. Ibsa barbaachisaa fi adeemsa hiree waayee Medicaid dhaabuu, kessattuu mirga waayee qabeenyaa ittiin fayyaddamannii argachoo.
- C. Waayee tareeffama maqa, teessoo (poostaafi imeelii), fi laakkofsa bilbilaa, hariiroo heera biyyattii, eejeensii odeefannoo, garee jirattootaaf dhaabatuu fi tooyataa mallan maltumma Mediikeedi (fuulaa 25-26 irratti ilaala); qaba
- D. Barruulee fi kuusaa waayee komii iyyannaa leenji'oota ykn jiraattota gara fayyaa. Minisoota mana jireenyaa iyyatamee; akkaataa seeraa ittiin bultumaa Narsii kuttaa biyyatiitiif seera ykn biyyoolessaa ykn Federaalaa cabsuu ykn darbuu, Fkn jirataa doorsissuu, hunna isaa ittifayyadamuu, dagatuu ykn gaafii isaa dalgaa deebisuu, meeshalee jiraattota seeraan ala dhiibuu, akkatta barbaachisa heera qajeelfama fooyameetti fayyadamuu dhabuu fi odeefannoo gaafii jiraattan gara hawaasa ittiin deeb'uu dhoorgachoo ykn dhabuu.
- a. Waayee odeefannoofi odeefannoo teessoo biyyoolessaa fi naannoo dhaabatootta (fuula 25-26 irra ilaala);
- b. Odeefannoo waayee Medicare fi hiree Medicaid fi baldhinaa isaa (fuula 25-26 irra ilaala);
- c. Waayee wirtuu odeefannoofi teessoo naafinna jaarruma irra dhufu, ykn sagantaa balbala dogoongora hinseenina (fuula 25-26 irra ilaala);

- d. Waayee odeefannoofi teessoo fi tooyataa mallan maltumma Mediikeedi (fuulaa 25-26 irratti ilaala);
  - e. Waayee odeefannoofi odeefannoo teessoo komii fi himannaa seeraafi heera ittiin bulmataa eddoo mana jireenya kuttaa fi ykn biyyoolessa cabsee guutufi, Fkn jiraataa doorsissuu, hunna issaa ittifayyadamuu, dagatuu ykn gaafii isaa dalgaa deebisuu, meeshalee jiraattotaa seeraan alla dhiibuu, heera qajeelfama fooyameetti fayyadamuu godhuu (fuula 25-26 irra ilaala).
5. Eddoo mana jireenya odeefannoo haala itti argamutii fi hubatamuutti jirattoota fi bakka bu'aa jiraattotaafi akka dhaqabuttii godhee maxxansuu qaba:
    - A. Tarreefamini maqaa, teessoo (xalayaafi imeelii), fi laakkosa bilbila waayee eejeensii kutta fi garee bakka bu'a mirga nama daawanna eejeensii kuttaa, waajjiiraa eeyyamaa kuttaa, tajaajjila dargagootaa, kunuunsuu eddoo yeroo dheeraaf darggagoonni seerafii murtiin ittii argatuu, waajjiira kuttaa sagantaa yeroo dheeraaf sagantaa dhimma bakka bu'a ummattaa seeraa, kunuunsaafi gaalee bakka bu'ummaa, sagantaa manatiif afoosha hundeeffatee fi dame toowanoo maltumma Mediikeedi (fuulaa 25-26 irra ilaala); qaba
    - B. Waayyee barreefamaa kuusaa himanno jiraattonni gara eejeensii daawwana kuttaa-biyyoolessaa ergamu; fkn shakkii seeraa fi heera cabsuu bulchiinsaa naarsii kutaafi biyyoolessa, kana qofa osoo hintaane, jiraataa doorsissuu,iraanfachoo, hunnaa isaa ittifayyadamuu, heeraan alaa meeshaa jiraattota dhiibu, qajeelfamaa baarbaachisaa ta'e keessa bu'anii laaluu dhabuu fi odeefanno waayee gaafii gara maati akka ittideebi'aan fedhii kennuu dhabuu.
  6. Jiraattonni sababa guutuu ta'een bilbilaa haraka isaanii tajaajjila TTY fi TDD wajjiin fayyadamuufi mirga qabani; bakka sagaleen hindhagahamineetti bilbilaa haasawuu ni daanda'aani. Kana jechoon jiraattonni bilbilaa isaanii baasii ofiittin fayyadamuufi dhiisuu mirga qabani.
  7. Eddoon mana jireenyaa jiraattotaa kunuunsu dirqama qabaa, akkasumas mirga jjaarattotta bifa isaan walqunamitti ittiin godhaani eddoo jireenyaa isaanii keessatti mijeeessufii dirqama qabaa fkn:
    - A. Bilbilaafi tajaajjila TTY fi TDD;
    - B. lintarneeti hanga eddoo jireenyaa keessattii; qaba
    - C. Meeshaa bareefamaafi barbaachisaa ta'e, xalayaa, bareesuufi xalayaa erguu daanda'uu.
  8. Jiraattonni mirgaa xalayaa erguu fi fuudhuu guutuu qabani; akkasumaas xalayaa gurguddaa maramee tajaajjila idileettiin alatti dhufuu argachoo mirga qabani. Kana jechoon:
    - A. Iccittiin jiraattonni walqunamittii ittiin godhamuu ni eegama; qaba

- B. Jiraattoni meeshalee bareeffama, xalayaa fi baasii ofiitiin waan barbaachisaa ta'e godhuu mirga qabani.
9. Jiraattoni sababa guutuu ta'een miraga iccittii walqunamitii elektroonikisii godhuu mirgaa qabani. Jechoon, imeelii fi qunamittii viidiyoo; fi qowannoo intarneettiin godhuu.
- A. Carraani ittifayadamuu daa'au eddo jireenya kessatti jiraachoo qabaa.
- B. Basii dabalataa yoo jiraatee jiraattoni basuu dhaan eddo jireenya irraafayyadamuu ni daanda'ni.
- C. Heerri fayyadamuu kuun seera Biyoolestatiif kutta kabajuu qabaa.
10. Jiraattoni sababa ta'een miraga iccittii—
- A. Mirga firii daawanno biyoolestaa fi kutta biyooleessa yeroo dhiyoo eddoo jiraattotairratti godhee fi sagantaa sirreefama daawattoonni kenee fi qorachoo mirga; qaba
- B. Odeefannoo eejjeensii irraa akka maamiltootaa tanii aragachoo fi eenjjeensoota kaniini qunamuufi carraa qabachoo.
11. Dirqama eddoon mana jireenya godhuu qabuu—
- A. Daawanno dhiyoo eddoo mana jireenya irratti godhamee bakka muldhatutti fijiraattoni, maatiin jiraattotaa fi bakka bu'a seeraa jiraattotta arguu daanda'utti maxxansuu dirqama qaba.
- B. Eddoon mana jireenyaa daawanno waalfaana waggaa sadii dhaabatichaa irratti komii ka'ee, waraqaa ragaa kenamee fi xinxxala ittigodhame gabaasaa qabachuu qabani; akkasuumas sagantaa bu'a daawanootiin qajeelfama kenameefi yeroo gaafatame namani hundaa daawachoo fi qorachoo akka danda'uutti qopheessuu qabani.
- C. Gabaasini kuun akka jiru xalayaa hubachiiftuu eddo jireenya keessatti bakka dhiyoof namini hunduu argachoo daanda'utti jiraachoo qaba.
- D. Eddoon mana jireenya odeefannoo komatootaa ykn jiraattotaa saaxiluu hinqabuu.
12. Eddoon mana jireenya barbaachisumma qajeelfama fooyawatiif dirqamuu qabaa.
- A. Barbaachisumaan kuniin ofi-keessaa kaan qabuu; jiraattonni cimeeyyiin hunduu mirga yaala fudhachooif waldhaansa qaama baqassu/surgical/ fudhachoo fi diduu isaani odeeffanno fi barreefamaan dhiyaachoo qaba; akkasummas fedhii jiraattotaaniin qajeelfama gadii fageenya uumu qabani.
- B. Kuniis barreefama ibsa imaammata eddoo mana jireenya qajeelfamaan gadi fageenyaan fi seera kutta biyyooleessa hojji irra oolchu.

- C. Eddoon mana jireenya odeefanno kana qaama biroo wajjiin bareechisuufi eeyamameef jiraa; haa ta'uu malee kutaan kuni guutuu akka ta'uu seeran ittigaafatamaa.
  - D. Akkasumaas adeemsi duuka bu'a odeefannoo qophaa'yee odeefannooni jiraattotaafii kallattiin fi yeroon akka bira gahuu barbaachisaa dha.
  - E. Hojjattooni eddoo mana jireenyaa fayyaa; jiraattotafi qarqaarsa hattantama osoo dhaqabineeni duratti fi gara dooktoraa ilaalutitti fi qajeelfama fooyaha jiraattotaafi hinajajineeni/hin-dabarsineeni/durati qarqaarsa idilee akka CPR bakkumatti kenuu qabani.
  - F. Woldhansii lubuu barrarinssa, kan aka yalii lubuu hanbisiisa CPR, jirattan Hospitalla otoo hingenyee woldhansii yo barbachiisseeniin qajeelfamni oogeessa fayya jirataa kannaa ykn doktoora issara ykn hayyamma jirratta kannaa dauruuman gaffa mudamsuu nahagodhaamu ykn nadaabarssee jedhee kan beekammu ta'uu qabba.
13. Qaamni eddoo mana jiraattotaa odeefannoo barabaachisaa ta'e bakka odeefanoonii dhaabatichaa irrati maxxansuu qaba; akkasumaas jiraattotaafi akkaataa seensaafi iyyattan fi odeefanno afaanitii fi barreefama akkamitti akka carraa Medicare fi Medicaid iyyattaanfi akkamitti qarshii carraa Medicaid fi Medicare aragtaan deebi'uufi himuu qaba.

Hubachiisaa jijjiiramaa

- 1. Eddoon mana jireeynaa jijjirama jiruu hattantamaan jirattotati himuu qaba; akkasumaas doktora jiraattotatiin mariachoo fi beekisisuu, bakka bu'a jiraatootattin yeroo maraoo waliargu qabani, yoo—
  - A. Yeroo balaan jiraattotta irra gaheefi doktorii barbaachisa ta'eetti;
  - B. Yeroo jijjiramini sammuu, qaama fi hariiro ummatta wajjiin qabani hirdhataa yoo dhufee (jijjiirama lubbuuf sodaachisaa ta'e fi sadarkaa yaalaa walxaxaa ta'e);
  - C. Waldhansii godhamuu yoo jijjiramee (fkn bakka jiruu irraa gara waldhaansa wayya ta'e ykn waldhaansa bifa haarawaatti yoo jijjiramee);
  - D. Jiraattaan gara biraatiti ykn eddo jireenya irra akka bahuu murteen yoo dabarsamee.
- 2. Akaataa keeyata (1) gubattii, yeroo hubanoo hubachiisaan eddoo man jireenya odeefanno waayee kanaani waltiqabatee hunda doktoraafi kennuu ykn qopheessun dirqama ta'a.
- 3. Eddoon mana jireenyaa yeroo- yeroon jiraattotaa fi bakka bu'a jiraattotaf hubachiisuu qaba. Kana Jechoon—
  - A. Hiriyyaan wajjiin mana tokko keessa jiraatan yoo jijjiramee.
  - B. Mirgi jiraattotta seera biyyoolessa ykn kuttaa-biyyoolessa ykn heerri ittiin bulmaataa jela jiruu yoo jijjiramee.

- C. Eddoon mana jiraattotta yeroo hundaa tessoo (poosta fi imeelii) fi lakkofsa bilbilaabakka bu’a jiraattotaa galmeen qabachoo qaba.

Iyyannoo Seensaa

1. Eddoon jireenyaa adda naarsootaa². Akkaataa iyyanno seenaniin wali-galtee qabuu, eddoo adda akka ta’e fi imaamata jijjiraa kutta jirenya tokko irraa gara biraa jiruu siritti iyyatootafi hubachiisuu qaba.
2. Qaamni eddoo mana jireenya hubachisa mirgaafi tajjajila jiruu osoo jirattonni hin-seeneeni duratti ykn yeroo seenaniin booda hubachisuu dirqama qaba.
  - A. Qamni eddoo mana jireenya waayee mirga ykn heerafi bulmaata jiraattota jiruu hundaa afaan isaani hubachoo dand’aniini afaniini ykn barreefamani hubachiisuu dirqama qaba.
  - B. Qaamni eddoo mana jireenyaa mirga fi dirqama Medicaid kuttaa – biyyoleesattiin qophayee yoo jiraate jirattotaf hiruu dirqama qaba.
  - C. Odeefannooni akanaa ykn fooyamisii odeefanno kana irratti yoo jiratee barreefamaani beekisuu qaba.
3. Qaamni eddoo mana jireenyaa hiree Medicaid jiruu jiraattotaf himuu dirqama qaba; akasumas yeroo jiraattonni hiree eddoo mana jirattootafi iyyachoo qabani fi yeroo jirattonni carraa eddoo mana jireenya argataan barreefamaan himuu dirqama qaba. Kunnis yoo:
  - A. Meeshaafi tajjaajilii eddoo mana jireenyaa naarsoota wajjiin jiruu sagantaa kuttabiyyooleessa fi yoo jiraattonni hinkafalee hin-taanee;
  - B. Meshalleefi tajjajilli eddoo mana jireenya jiraattotaafi kafaltiin kennamu gattii isaa wajjiin; qaba
  - C. Jijjiirama meeshalee fi tajjajila irratti godhamee abbaa hiree sagantaa Medicaid hubachiisuu.
4. Qaamni eddoo mana jireenya tajjajilaa jiruu hubachiisuu qaba, tajjajila kafaliitiinsi ta’e kafaltiini allatti kennamu, taajajila Medicare hinkafalee (durgoo Medicaid ykn eddoo mana jireenya), yeroo jiraattonni iyyataan ykn turtii isaani keessati waalfana godhaa hubachiisuu qaba.

---

² Wantii kan an ala yo jiratee kophatii beekumssa qamma beekumssa qabura argatee kafaltii adatiin gabaffamuu qabba..

- A. Qaamni eddoo mana jireenyaa bakka jijjiraa meeshaleefi tajjaajila Medicare ykn sagantaa Medicaid kutta-biyyoollessaa /yoo jiraatee hataantamaan beekisaani jiraattotati himuu dirqama ta'a.
- B. Meeshaleefi tajjaajila irratti jijjiraani yoo jiraatee; eddoon mana jireenyaa jijjiraa jiruu osoo hojjii irra hin-oolchineeni guyyaa 60 durati jiraattotaafi hubachiisuu qaba.
- C. Jiraataan yoo dhibamee hoospitaala seene ykn du'e ykn jijjiramee; eddoon mana jireenyaa qarshii jiraataa bakka bu'a isaatiifi ykn firri isaa yoo jiraate fira isatiifi deebisuu qaba; akkasumas qarshiin dursamee kuufame yoo jiratee tajjaajila inni aragatee qofa irra muramee deebi'uufi qaba.
- D. Qaamni eddoo mana jireenya qarshii fira jiraattotaafi ykn bakka bu'a jiraattoofi deebi'uu guyyaa jiraataan lakkisee irraa guyya 30 boodatti deebi'uu qaba.
- E. Waliigalteen seensaa eddoo mana jireeyna jiraattotaa fi bakka bu'aa jiraattota wajjiin seenuufi godhamuu fedhii barbaachisumma bulmaata kana wajjiin waldhahuu hinqabuu.

Iccitti mataa ofii Qabachuu

Jiraattonni kuusa meedikaala dhoksaa isaani qabachoofi mirga qabani.

- 1. Iccitti mataa ofii jechooni, bakka jireenyaa mata ofii, waldhaansa yaalaa mataa ofii, qunamitii barreefamafi bilbilaa mataa ofii, bakka iccitti qaama ofii itti kunuunsu, maatii isanii ykn garee isaanitiin wal-gahuu fi daawachoo, kana jechoon eddoon mana jireenyaa jiraattotafi kuttaa adda adda kenna jechoo mitti.
- 2. Qaamni eddoo mana jireenya mirga iccittii jiraattota kabajuu qaba; kana jechoon mirga afaan isanitiin waan barabaadan dubbachoo, barreessuu, walqunamitti elektroonikiisi (mirga xalayaa osoo hinbanaminee argachoo), poosta gurguddaa fi meshalee tajjaajila postaan alatti ergamuu jiraattotaafi karaa eddo mana jireenyattiin ergamuu aragachoo.
- 3. Jirrattan mirgaa nagenya issatiif iciiti dhunfa issa galmee fayya issa egachuu qaba.
  - A. Jiraattonni iccitti kuusaa meedikaala dhuunfaa mataa ofii qabachoofi eegachoo mirga qabani. Akkaataa seera biyyooleesa ykn seera kutta biyyoolesattiin jiraattonni kuusa meedikaala mata ofii qaama birootiif kennuufi dhorgachoo mirga qabani.
  - B. Eddoon mana jireenyaa bakka bu'a mirga nama kuttaa biyyoolessatif meedikaala, hawwaasumma jiraattotaa fi kuusaa waayee bulchinsaa akaata seera kuttaa biyyattiitti akka qorattaani eeyyamuu dirqama qaba.

Naannoo Nagenya qabu

Jiraattonni naannoo qulqulluu, mijaawaa fi kunuunfamee naannoo mana jireenya fakkaatuu qabatuu mirga qabani, kana jechoon naannoo waldhaansa itti. Fudhatamu fi gargaarsa idilee itti argatuu caaluu qabaa—

1. Jiraattonni naannoo kunuunsamee, qulqulluufi mijaawa fi mana jireenya fakkatuu akka barbaadanitti fayyadamuu qabani.
  - A. Kana jechoon jiraattonii tajjajilota eddoo mana jireenyatiin kennamu akka barbaadniti bilisaa fi balaa tokkooni allatti fayyadamuu daanda’amani.
  - B. Eddoon mana jireenya meeshalee jiraattota akka hinbanee ykn hinhataminee eeguuqaba.
2. Tajjajilii mana qulquleesuufi suphuu qulqulina fayyaa, mijjaawinaafi, fayyaa eegsiisaa;
3. Siree qulqullwaafi kutaa aansoola haala mishaa ta’uu qabaa;
4. Kutaa jiraattotta hundaa kessatti sanduuqaa meesha keessa kaawataan.
5. Ibsaa gawaatiif mijaawaa bakka hunda jiruu.
6. Teempireecharii mishaafi mijaawaa sadrakaa mishaa irra jiruu. Eddoon mana jireenyaa eeyyama onkololeessaa 1990 baafatee teempireecharii 71 to 81° F guutuu qabaa.
7. Suphuufi sadarkaa mishaa irra kaan jiruu.

Komee

1. Jiraataan komii qabuu buufata kanatti ykn dhaabataa birootti ykn eenyumatuu nama komii isa dhagahutii yoo hirmaatu sodaa tokko malee ykn aaloo bahiinsi otoo irra hingahin otoo hin shakkiin hirmachuu qaba. Komin kun kan of kessatii ammatu tajaajila kabajja ykn qajeeloon argachuu dhabuu, amala hojjatottaa biroonii sada biroo kan wolitti buufata kana kessati tajaajila yeroo dheeraa buufata kana irra argachuu ilaala.
2. Jrataan mirgaa koomii yoqabatuu dhabnii ykn buffanii kun amo akkataa keyyata kannatiin, komii kanaf yerodhan furmatta itii barbaduu qaba.
3. Buffanii kun odeefanno barbachiisa ta’ee akkamitti galma’een komiin ykn rakinna jiraataa kana akka hikamaa jiru odeefannoo kenuu mala.
4. Dhaabban kun heera komii ijaratee komii jirataa hunda akkataa keewata kanatiin komii hikuu qaba. Gaffii irratti hundahee, garagalchaa heera komii jiraataaf kenuu qaba. Heerri komii kan of kessati qabatu:
  - A. Jiraataa tokko-tokkoon beeksisuu ykn buufata kanatti eddoo beekamaa ta’ee hundattuu jiraataan komii qaabuu barreefaman ta’ee ykn hasa’uudhan komii isaa himachuu akka danda’uu hubachiisuu; jiraataan tokko komii jiruuf himannaa

kaleefachuuf mirgi eenyuumma isaa otoo hin himin ykn bekisiin himachu danda'a. Maqaa teessoo jiraataa kun jiratu ykn jiraattu, odeeffannoo worra komii itti kaleefachuu dandamu teessoo xaliyan itti debi'uu, lakkoofsa telefoonaa; hangammiti komii kana furuu akka dandahamu; teessoo worra eenyunuu bakka hin buhin iyyannon komii kana itti galfamee, kunis, eejansii kutaa- biyyoolessa kan dhimma akkanaa ilaaluu, jaarmiyaa wanta akkana laaluudhan dandheetii qabanfi, eejansii qorannoo kutaa(state) kana, sagantaa tajaajila yeroo dheeraa kutaa kana ykn, imaamata mirga igsisufi deegarsa (fuula 25-26 ilaali);

- B. Itti gaafatamtootaa worra komii nama laaluu danda'uu wajjin baasanii beekuun, komii isaanii fudhatanii fi faana bu'uu guulaala komii beeku; adurra buumann qorannaa komii kana kan buffanni kun godhuu faana bu'u; odeeffannoo komii kanan walqabatu hundaa cimdidhan eeguu; Fakkeenyaaf, enyuuma jiraataa maqaa isaa otoo hin kaafamin komii kaleefata. Murtii komii dhiyaate barreefaman jiraataaf keenuufi jarmiyaalee kutaatiif biyyoolessa akka barbaachisaa ta'een walitti qindensuun imaamata akkanaa ifa basuudha;
- C. Akka barbaachisaa ta'een, otoo qorannoo komii kana atoo itii fuufanuu, rakkiin ykn dhii bbaan biroo akka jiraataa irra hin geenyee, tarkanfii hatantamaa fudhachuun nidanda'ama;
- D. Reebichaa, Miidhaan maddi isaa wanna hibekkamneen qabeenyi jiraataa haalaa hintanee kessa yoo jiraate, eenyuulle namni tajaajila isaa hin keennanfi ykn bakka bu'uuma tajaajila kenu qabanin ta'u mala. Hatantaman warra dhimmi ilaalatu (worra seeraa) beksisu;
- E. Murtii Komii hundaayyu kan guyya komiin irra fudhatanii, guulaala koomi jechoota jirata barreefaman dhugoomsuu, guulaala wanta eddoo sanatti beekame ykn guulaala (furmataawaan) komii jiraataa ta'uu malu, guulaala komiin kan beekamee moo kan hinbeekkamin ta'uu jechootan ibsuu, koomi kana irra ka'ee tarkafiin fooyyesuu buufata kan wan fudhatamee yoo jiraateef, guyya murtiin keennamee barreefaman kaleefata;
- F. Wanta kana foyyesuuf tarkafiin barbaachisaa ta'e akkata heera Kutaa kanattin mirga jiraataan tokko dhiibamuun kan buufata kanan kan mirkanahee yoo ta'ee ykn dhaabni biroo kan akka Dhaabaa Qorannoo Kutaa, jaarmiyaa qulqulinaf sadarkaa eguu ykn, dhaabni seera eegsiistoota, heera cabiinsaa kan birkaneessan yo ta'e, dandheetii itti gaafatamummaa issani irrattii murtii itti kennanee yoo jiiiratanfi; qaba
- G. Haalaa walitti fuufiinsa qaabun, bu'aa murtii ragaa heera cabiinsaaratti aamata 3iif muldhiisuu danda'aa.

Qunamtii namotaa Ala addaadaatiin Goghuu

Buffanni tajaajila kumillee haalaa kamiinu, jiraataan hundinu bufataan alattii naminu ykn jarmiiyaalee kan akka biyyoolessa, kutaa, ykn bulchiisa naannoo, dhaabata qorannoo kutaafi kan biroo kan akka hojataota waajira fayya biyyooleessatii kutaa, waajira worra buufata tajaajila yeroo dheeraa kennanii tohataani, bakka bu’oota mirgaa jiraatotatif falmanif, woroota namoota rakkina sammuu qabnii kamiillee hata’uu, murtiin himana sadarkaa kamillee irra hajiraatuu jiraataan akka qunnamuu hindandeenyee dhorguu tasuuma hindanda’uu.

Miidhaa, Dagaataaminsafi saamamuu irra Bilisa Ta’uu

1. Jiraatan mirga midhamaa adda addaa irra bilisaa kan ta’ee, otoo hindaggatamiin, qabeenyaa isaa otoo hinsamamin ykn haala hintaneen, hnagamillee haata’uu, otoo jala hin fudhatiin jirachuu qaba. Kun kan of kessati qaabatuu garuu kana otoo hindangeefatamin, wabaleeseef rebiichan adabamuu, otoo jiraataan hin fedhiin namoota biroo irra fooyyuuni, qaaman ta’ee kaminillee haala hin barbaachifneen mallattoo fayya issantiin sodachiisuuf irra bira ta’uu qaba.
2. Buffanni kun dirqama gochuu qaba:
  - A. Jeechoota hamaa, sammuu nama tuquu jechuun, wan saalaa ykn qaanyii irrattii rawachuu, qaama irrattii hubatii geesu, baleessaf adabuu, ykn otoo isni hinfeenee naman adda basuu hindanda’uu;
  - B. Wonti beekamuu qabuu, jiraataan wantoota humnaan taatee keemikalan dangeefameefi akka adabamuuf ykn akka isaaniitit tooluuf akkasuumas garee tajaajila fayya keennaniin kan hin barbadaadaamneen dangeefamuu hin qabuu. Yoo waantii itii dangeeffamuun kan beekamee ta’ee, buffanii ykn eddoon kun wontootaa dangeefamuu qabban kessa kan irraa dhuumatiif, yeroo irra yartuu ta’een akkan daangeesuu wantaa ta’ee hundaa galmessa hoordoofii barbachiisa ta’ee godhuu qaba.

Fudhachuu, Dabarsuufi, Degessu

1. Herra ol fadhatiisa.
  - A. Buufanii heera ittiin fudhatuun qophahee hojii irra olchuu qaba.
  - B. Buffanni kun kan godhuu qaba—
    - a. Heran ala jirratta gaffachuu ykn mirgaa jiratta ykn namma asitii galuu qabuu murga issa uguuruun, akeeka seera kutatiif, biyyoolessa, ykn hayama naannoo kenna miirgii jirata yom akka irra fudhatamuu danda’uu durran durffamee kan ta’ee you ta’uufi herAAF seera kuta, biyyoolessa ykn worootaa hayyame keennanitiin ykn worooto wooraqaa raggaa kennanii kan ufkessatii ammatuu yo ta’uu, garuu mirgaa issanii kan Meedikeeritif Medi’eediin; qaba

- b. Jirrattan ulagga yo gutee jirateef gaffachuu ykn jechaan ykn bareffaam mirkaneefachuu jiratta ykn nama fundurraf as jirrachuu danda’uu gaffachuu, Medicare ykn Medicaid akka ulagaa hin gunee ykn akka hin iyyanee godhu.
  - c. Eedoon kun meshan dhunfa jirata ykn nama as jirrachuu maluu jalla badda jechuudhan akka hingalee godhuun ykn gafachuun hindanda’amu.
- C. Eedoon kun tasuuma nama tookko fudhachuuf ykn akka fudhattan arifachiissuf ykn akka edoo kana turan godhuf, nama sadaffa kafaltii akka kafallan dirqamsiisuu hin barbachiissu. Hata’uu malee, edoon kun, bakkaa bu’aa jiratta, kan seerran bakka bu’uuman bekamu hala galii jirrataa kanaa ykn akkamitii tajjajiila kennamuf akamitii ksffaltii argachuu akka danduu waligaltee malalateefachuu yo qabuu, qabanya dhuunfa oto hin taqinee, kaffaltii edoo kannafi godhuu galii ykn madda galii biroo irra argachuu qabba.
- D. Yo namii tokko Medikeedif kan ulagga wan guteef jechaf, edoon kun tasuuma jirratta hinkafalchiisuu, wada hinsenu, iyanna hinqeebaluu ykn fudhachuuf, itii daballattan, wontoota saggantaa kutta biyooleessatin hayammamuu, kenna kamiyyuu, qarshii, gumatta, ykn wontootaa birra halduree fudhatissa, arifachissa, ykn edoo kanat tursisuuf kafaltii fudhachuu hin danda’uu. Hatatumalee,—
- a. Edoon ykn buffanii kun jiratta Medikeedin qabachuu malu tajjajiilla jirratta kanaf godhameef kaffaltii gaffachuufi irra fudhachuu yo danda’uu, wntoota herra kuta biyoleesatiin hin ibssamin, jechootaa “tajjajiila edoo tajjajiila yeroodheera” yo eddon kun saba maliitiif akka kaffalchiisuu ibssa barbachiissa ta’ee yo keenfi jirataa kanna akka kafalchiisaan yo beekame, hata’uu malee kun jirata fudhachuuf ykn akka edoo kan turuu hayyamuf kaffaltii dabalta tajjajilaf kafalchiissuu hinqaabanfi; qaba
  - b. Edoon tajjajiila yeroo dheera kenuu kun kenna nifudhadha yo jedhee, yofudhatee, ykn gumatta gumachiitotaa kana k woroota amatii ira yo fudhatee, ykn namoota wora Medikeediiin ullagga hin gunne ykn nama ulaga gutuu danda’uu, yaroo, keennan kun fudhachuu jechaa, fudhatiinssa arifachiisuuf jaecha, tursiisuff jechaa, jirrattan wan Medikeedi argachuu malla jechuun ta’uu hin qaabuu.
- E. Kuttan ykn namoonii siiyassa sadarkka ada adaa halla namii tookoo ittiin nama fudhatuu seera Kutta ykn seera buul’chissa nanootiin dangeesuu wandanddaanif ykn namoota akk Medikeerii aka hin dangeeffamne barbachiissa.
- F. Edoon kun ulagga beksiissa yeeroo ada ykn dangaa tajjajiilla edoo kana yeemuu jiratta ykn jiratiif deemu kannaf seensiissan ibssaa keenuufii dirqamma qaba.
- G. Woligaltee seensa irrat, edoon kun wontootaa akkamitiif mal akka godhamuf eedoo adda ada qaaman maltuu essa jiira kan jedhuu beksiisuufi, herra mana bultii

kafalchiissaniin, garagarumma kafaltii edoo ada adda kan achiikessa siriit ibsuun barbarchiissadha.

2. Tajjajiila Walfakaatuuf caara walqiixaa qabachuu.
  - A. Eddoon mana jireenya nama hundaaf madda kafaltii isaniittin alatti jiraattotaaf akka itti geegessuu ykn gara biraa jijjiruu, tajjajila fi imaammata bifa tokko jiraattotaaf qopheessuu qabaa;
  - B. Eddoon mana jireenyaa seera kutaa – biyoolessattii fi hubachiisa barbaachisattiin yoo hin-jiraanee gattii tajjaajila jiraattotta meedikaalittin hintaneef hunda gattii ni kafalchisaa; qaba
  - C. Kutaan biyyoolesaallee tajjajila idileettiin allatti tajjajila addaa jiraattotaaf hinkennuu.
3. Jijjiraa fi geegessuu—
  - A. Barbaachiisa eddoo mana jireenyaa irraa eegamuu—
    - a. Eddoon mana jireenyaa jiraattota geegessamaniif jijjiramaniif akka turttiin eeyyamuuf qabaa yoo—
      - Jijiiraa fi geegessaan godhamuu fedhii jirattota fi ittisaa jiraattotaa eddooni mana jiraatootaa keessatti yoo hinguutaminee;
      - Jijjiirun ykn basuun, yoo fayyaan jiraatottaa yoo foyaaheefi barbaachisummaan tajaajilli kennamu quubsaa ta’e jiraattonni tajjajila yoo hin-barbaanee;
      - Haalli fayyaa samuutiif qaamaa jiraattotaa sadaraka sodaachisaa irra yoo gahee jiraatee;
      - Yoo fayyan jirratta eedoo kannatii hubatii ira kan jiruu yoo ta’eefi;
      - Yookaan haalli fayyaa jiraattota sadaraka sodaachisaa irra yoo jiraatee ykn jiraattonni yeroo hubachiisaa kennamee (irrattii kafaltti Medicare ykn Medicaid) kafaluu fi kafalamuufii dhabuu. Kafalttiinii alla jechoon, jiraattonni woraqaa kafalttiif barbaachisumma ta’ee qaama saddafafii dhiyesuu yoo dadhabeefii ; qaamnii sadaffaa fkn Medicare ykn Medicaid kafaluu yoo dadhabe jiraattoonni turtii isaniitiif yoo kafaluu battee. Jiraattonni carraa seensa garaa eddoo mana jireenyaa argataani eddon mana jireenya akkaata Medicaid eeyyamee qofatti jiraattotta kafalchiisuu qabaa. Ykn tajjajila dhaabuu qaba
    - b. Jiraattota ari’uun ykn jijjiiruun lubbuu jiraattotta ykn jiraataa mata isaanii irratti balaa ykn fayyaa yoo hinfidnee ta’e; eddoon mana jiraattotaa ol-himanaan komii osoo hindhumannee jiraattota ari’u ykn jijjiiru hindand’amuu, akkasumaas jiraattonni mirga ol-iiyattuu shaakaluu guutuu qabani. Eddoon mana jiraattotaa sababa jiraattotta hinjijjireefi ykn hinari’eenf kuusaa galmees qabaatuu qaba.

- B. Galmee. Eddoon mana jiraattotaa sababa kamiinilee yoo jiraattota geeggessee ykn, kuusaa galmee yaala jirattotaa irratti galmeessuu qabaa akkasumaas odeeffannooni dhaabbata fayya isaniif kennu wajjiin qunamitti godhuu qabaa³.
- a. Galmeen kuusaa yaala jiraattota of-keessaa qabuu:
    - Sababa Jijiramnii ta'uu qabuuf.
    - Fedhii addaa jirattonni yoo hin-guunne, tattaaffiini eddoon mana jireenyaa fedhii guutuuf godhee fi tajjaajila dhaabatticha keessatti fedhii jiraattotta guutuuf qopheeseeruu.
  - b. Galmeen barbaadamuu dirqama hojjatamuu kaan daan'amuu—
    - Akkaata keewwataa 3 A a. barruulllee kutaa tokkofattiifi lammaffaattittii yeroo jiraattonni jijjiramaani fi geeggessan Ogeessafayyaa/haakima/galmeen qophaawaa.
    - Akkaattaa keewwata 3 (A a) kutaa barruullee 3ffaa fi 4 ffaa oggeessii-fayyaa/haakminnni/yeroo jiraattonni jijjiraman fi geeggefamaan/bahaan/
  - c. Odeeffannooni abbaan tajjaajila kennuu yoo diqaatee akka asiin gaditti tarreefamee ta'uu qbaa:
    - Odeefanoo teessoo itti-gaafatamaa oggeessa tajjajilaa jirattotaafi kennuu.
    - Odeefanoo bakka buu'aatif subqunamti issa wojiin.
    - Odeefanoo garra dabarssanin durssanii bekuu.
    - Qajeelfamaa adda ykn akeekkachisaa waayee kunuunnsa kennamuu hundaa barbaachisumma isa wajjiin.
    - Hubannoo walii galaa kaayyoo sagantaa kunuunnsaa.
    - Ragaa gaarumsaa bakkaan gahuu fi cee'uumsa fayyaa ittisu mirkaneesuuf, garagalchii waligalaa jijjiiraa jiraattotaa fi galmee barbaachisaa ta'e, akkasumaas odeeffanno barbaachisaa hundaa.
- C. Beeksiisni galii fi baasii. Buufatichi jiraataa itti fayyadama karoora fayyaa naannoo faayidaan isaa jaroora kanarra dhufu itti beeksifamuu—
- a. Jirattaaf bakkabu'aa issani akka jijjiiraamuuf ykn bahuu jiiraaniif sabbaba maliif akka ta'ee affan san hubataniin bareefamman beekisuusiin barbachissa. Buufanii kun garagalchaa ibssa kanna waajiira itii gaffatamtoota bakkabuu'aa tajjajiila yeeroo dheerra kutatiif erguu qaaba Ombudsman.
  - b. Jijjiiramnii ykn bahinsii maliif akka barbachissee galmee fayya jiirataa keessatii galmeesuun yoo barbachisata'uu; qaba
  - c. Wontoota armman durratii jiiran wojiin ibsuu barbachisadha.
- D. Yeroo ofeeganon itiikenamuu.

---

³ Jijjirama/Bahinssa wantta 3B hindhumatiin Guyaa 11/28/2017

- a. Akkataa ibssameen alati, ofeegannaon garra biratii dabarfamuu ykn basiinssa akka serra kanna ibsuuti edoon kun guyya 30 dura akka edoo bratiiti deemuuf ykn akka bassanif iti himmamuu qaba.
  - b. Beksiifnii kun akumma edoo bratiiti demuu ykn bahuun issa akkuma beekamen yo ta'uu—
    - Yo nageenyii jiratoota kan hala hama irra kan jiiiratu tae;
    - Hali fayya namoota rakiinna kessa kan gallan ta'ee;
    - Yo hali fayya jiiirata sirit kan fooyahee ta'ee garra birro akka darbuu ykn aka bahuu kan barbachisuu ta'ee;
    - Hatantamman kan edoo biro deemu ykn aka bahuu sababa waldhanssa fayya arifachiissa kan barbachissuf yo ta'ee, aka keyyani ibsuuti; ykn
    - Jiiirattan guyya 30 fi edoo kan kan hin turiin youta'eef.
- E. Qabiyyee beeksisaa. Beeksisicha ykn xaaliyichi wantoota armaan gadii of keesstti qabaachuu qaba:
- a. Sababbii tajaajilamaan achii keessaa itti bahuuf ykn jijjiramuuf;
  - b. Guyyaa ba,uun ykn jijjiramuun itti raawwatu;
  - c. Teessoo tajaajilimaan itti jijjiiramu ykn itti bahu;
  - d. Jecha tajaajilamaa, mirga ol-iyyaannoo isaa dabalatee,maqaa, teessoo guutuu, lakkoofsa bilbilaa,kan qaamaa ol-iyyaannoo sana keessumeessuu; qaba
  - e. Odeeffannoo dabalataa haala uunkaan ol-iyyannoo itti guutamuu, uunkaan haala argamuu fi uunkaan ol-iyyaannoon itti galfamuu;
  - f. Maqaa, odeeffannoo tessoo guutuu fi lakkoofsa bilbilaa waajjiirra immimmaan eegduu yeroo dheeraa kan naannoo Ombudsman;
  - g. Dhimma tajaajilamtoota buufatichaa rakkoo hir'ina sammun waa yaaduu fi hir'ina guddinaa fi kanneen dhibee kanneeniin wal-qabate qaban teessoo saanduqa postaa fi iimeelii dhaabbata mirga namootaa dhibee kana qabaniif mormuufii ykn dhaabbatuu fi; qaba
  - h. Tajaajilamtoota buufatichaa rakkina sammun dabarsuu ykn dhibee kana wajjiin wal-qabatee qabaniif al-qabate qaban teessoo saanduqa postaa fi iimeelii dhaabbata mirga namootaa dhibee sammun dabarsuu qabaniif bifa seera irraa taa'een dhunfaan mormuufii ykn dhaabbatuu.
- F. Jijjiraawwan xalayichaa ykn beeksisaa. Yoo odeeffannoowwan xalayaan ykn beeksiisnii jijjiiraa erga bahee booda jijjiirraan odeeffannoo teessoo godhame buufatichi akkumaa odeeffannoon jijjiirraa odeeffannoo isaa gaheen odeeffannoo jiraataaf keenname irratti saffisaan jijjiiraan godhamuu qaba. Hubannoo ykn leenjii osoo jijjiiraan ykn bahiinsi hin

raawwanne. Buufatichi osoo jiraatoonni buufaticha gadi hin lakkisiifamiin ykn hin jijjiiramiin lenjii gahaa haala ittii bahanii ykn itii jijjiiramnii keennuufii galmees isaanii haalaa gahaa ta,een qopheessuun

- G. Jirata buufataa bassu. jiraataan sirnaanii fi nageenyii isaa guutuun eegamee buufaticha keessaa bahuu qaba. Odeeffannoon ykn leenjiin keennamuu kan sirnaan qindaa'ee fi haala jiraataan hubatuun ta'uu qaba.
- H. Edoon kun otoo hin cufiin of eegannoo kenuu. Buffanii kun kan cufamuu yoo ta'ee, namni buufata kana bulchuu fagaatu barreefaman Waajiira qorannoo Kutaa, Waajira Dhimma Tajaajila yeroo Dheeraa Kutaa, jiraatootaa eddoo kanattiif, bakka buu'aa jiratootati, sagantaa jijjiirama eddoo sadarkaan isaa egameetii akka beksiisuu qaba.
- I. Jijjiirraa kutaa jireenyaa tajaajilicha keessaa godhamu:jijjiirraan kutaa jireenyaa buuftaicha keessaatti iddoo murta'ee godhamu gamoo jiraataan tokko irraa jiraaturraa ala ta,uu kan dnada,uu yoo jirataan buufatichaa eeyyamamaa ta'ee qofa.

4. Heera siree qabachuuf olkawachuuf Deebi'irat—

- A. Beeksisa jijjiirran dura. Buuffanni nursii kun jiraataa otoo gara hospitaala hindabarsiiniin duuratti ykn jiiratan eddoo waldhasa fayya biroo ittii fudhachuu ka deemuu tatee, buuffani yeroo dheeraaf nama tajaajilu kun barreefaman jiraataaf ykn bakka bu'aa ta'ee kan bekamuutii kesiisuu kan barbachiiisuu yoo ta'uu—
  - a. Heera siree qabbanii tursiisuu kuutichaa, yoo jirateef, yo jiratan akaa debii'uu yoo hayamma qabateefi yo jiiratan edoo kanna kessa aka turuu yo godhamee;
  - b. Sagantta herra kaffaltii kutaa siree tursiisuu, yo jirateef;
  - c. Herra edoo tajaajila kenuu kessatii hang yomiif akkata siree tursiisuu, kuniis ufkeessat kan qabatuu qaabu, jiirattan aka debi'ee dhufuu hayamma kenuu; qaba
  - d. Odefaanoon akka kutta kanna keessatii ibsuun ta'aa.
- B. Yeemuu gara birroo dabarfaamiissa yadanoo siree-qabiinsaa. Yemuu jiirattan garrattan garrahospitaalla ykn waldhanssa birootiif kadeemuu ta'ee, edoon kun bareeffamman jirrattaf ykn baka bu'aa jiirattatiif hanga yoomif siree-tursiisuu akka danda'aan hubachiisuu qaba.

5. Jiraataan deebi'ee akka dhufu hayamuufi.

- A. Eddon kun heera jiraatoon woldhaansaa hospitaala ykn eddoo fayya issatif itti waldhanamuuf deemee irra itti debii'aniin barreefaman hundeesse hordoofuu qaba. Heerii kun wantootaa armaan gadii keenisisaf.
  - a. Jiraataan tokko eddoo kana bahee hospitaala yoo seeneef ykn woldhaansaa fayya biratiif edoo biroo deemee, akkataa seera kutaatiin [MN] yeeroo goola isaa tursiisan

dabaarsee kan deebi'uu yoo tatee, buufanii kun golii isaa you jirate achuumati debisuu, ykn golla argameeti nama wojjiiniillee yoo ta'ee deebiisunii qaba:

- Eddon kun tajaajila kenuuf dirqama akka qabuuf; qaba
- Uulagaa Meediikarii kan oogeeyiin narsii ykn ulaagaa Medii'eediin tajaajila eddo yeroo dheeraa kenaniif guutuu qaba.

b. Eddon kun jiraataa yoo isan biraa deemuu akka buufata isaanititin hindeebiinee kan beekuu yoo ta'ee, buuffanii kun haalaa ittiin nama geeggeesan hodoofee baasuu qaba.

B. Wanta adda ta'een debi'ee dhuufuu tatee: Buuffanii kun jiraata tokko wanta adda addatiin deebisee kan deebi'uu yoo tatee, jirataan siree argamee fudhachuuf hayyama isaa tatuu yoo qabatuule, buufanii kunis mana siree duraanii kenuufi tatafachuu qaba. Yoo namni kun bakka kanatti deebi'ee yoo dhufu tasuma sireen kanjiree tahee, carraa akkamiitiin deebi'ee achiiti siree argachuu danda'uu akka jiru kanatti himamuu qaba.

Bu'uura

Dutoota

KEPRO

(Jaarmiyya Woorota Medikeeri qabattaniif Xiyeeffanna qulquuliina tajiijiila Matii fooyeesuu)

5201 West Kennedy Boulevard, Suite 900

Tampa, Florida 33609

Xiyeeffannan: Worra Dhimma komii Fayaddamtoota Medikarii

855-408-8557

beneficiary.complaints@hcqis.org

QARQARSSA SEERA MINISOTAA JIDUGALEESSA/WIRTUU SEERA FAYYABELOO MINISOOTA

(Qamma dawannatif Qarqarssa)

430 First Avenue North, Suite 300

Minneapolis, MN 55401-1780

1-800-292-4150 intake number

mndlc@mylegalaid.org

WAAJIIRA HORDOOFTOOTA TAJAJIILLA YERO-DHEERA

PO Box 64971

St. Paul, MN 55164-0971

1-800-657-3591 or 651-431-2555 (metro)

MBA.OOLTC@state.mn.us

**WAAJIIRA HORDOOFTOOTA FAYYA SUMUTIIF GUDIINNARATII
HIRDHIINNAQABBANI**

121 7th Place East
Metro Square Building
St. Paul, MN 55101-2117
1-800-657-3506 or 651-757-1800 (metro)
Ombudsman.mhdd@state.mn.us

SARRARRA QUNNAMTII MANGUUDOOTA

(Wirtuu odeefanoo Mangudoomafi fayadhabeeyii)
Board on Aging
PO Box 64976
St. Paul, MN 55155
1-800-333-2433
senior.linkage@state.mn.us

Medicaid

WAAJIIRA TAJJAJILLA HAWASSA MINISOTTA

(Dhimma Mallan Maltuuma Medikeerifi kaffaltii balessu)
Tajjajiila Tohannafi qeedawinna Hordoofuu
PO Box 64982
St Paul, MN 55164-0982
1-800-657-3750 or 651-431-2650 (metro)
DHS.SIRS@state.mn.us

BEEKUMSSA

WIIRTUU TAJJAJILLA MEDICAID/ MEDICARE (CMS)

Region V
233 North Michigan Ave, Suite 600
Chicago, IL 60601
312-353-9810
ROCHIORA@cms.hhs.gov

WIRTUU ODEEFFANNOO MIDHAA GAHESSOTA MINIISOTTA

Department of Human Services
PO Box 64976
St. Paul, MN 55164-0976
1-844-880-1574
DHS.AdultProtection@state.mn.us

WAAJIIRA FAYYA MIINISOTA

Waajiira Komii tajiilla Fayya
PO Box 64970
St. Paul MN 55164-0971
1-800-369-7994 or 651-201-4201 (metro)
health.ohfc-complaints@state.mn.us

WAAJIIRA KOMII TAJAJIILLA FAYYA

Kutaa Toohanna Fayya
PO Box 64900
St. Paul, MN 55164-0900
651-201-4101
health.fpc-licensing@state.mn.us

Odeeffanoo kana biffa birratiin argachuu yo barbaddan, lakoofssa bilbiila: 651-201-4101.
Wooraaqaa irraddii'amee maxaanfammu irrattii maxanfamma.

Minnesota Department of Health
PO Box 64900
St. Paul, MN 55164-0900
651-201-4101
health.fpc-licensing@state.mn.us
www.health.state.mn.us

3/2017

To obtain this information in a different format, call: 651-201-4101.